

Session 2005
Epreuve écrite du baccalauréat général
Série L

Langue vivante II
OCCITAN
Durée de l'épreuve : 3 heures

BERNATON

Adara, non soi pas mei lo sol òmi a casa. Bernat qu'ei tornat deu front en 19,
Bernaton, coma l'apèri. Qu'ei magre e vielhit, estomagat per tant de sang saupicada,
per tant de plagas dens lo còs e dens l'amna. Qu'avè un avegèr dessus e un degrèu
qui dava au son uelh la color de huelha morta. Qu'espiava per delà la paret, las
05 trencadas, los hius picoats, los paus de frisa. Que vedè los amics horadats per la
herralha, los braç espartits, dab lo clòt negre de la boca. Los amics de la soa joenessa
dab qui corrè las hèstas : Lacordèl, Picart, Manuguet !

Lo vilatge que'u pareish bornat, mau acabat, estretit. E totun, quant de còps e
n'avè saunejat d'Aussavièla au hons de quauque honilh, los pès dens la hanga. Que
10 vedè, a la glèisa, los òmis qui pujavan tà suu solèr tà ajudar lo *chantre* Piarrolin a
cantar lo latin. Que reconeishè las hilhas de Maria devant l'autar e que las entenè
piular l'angèlus enter dus pets de 77.

Praube Bernat ! Que't senteishes sol enter los plèishs. Qu'ès presonèr d'ua patz
tròp cara, de la vita tròp tranquilla de tot dia, de las òras qui l'arrelòtge desglara au
15 ras de l'escalèr querat. Que t'as tornat gahar l'arressèga, lo cisèu, lo martèth. Lhevar,
cobrir, arrecórrer, qu'ès tostemp l'òmi deus aranhats, de las lòsas henudas e de las
teulas esbrecadas.

La patz n'ei pas pro tà tu. Aquera vita avegiva, shens nada benalèja, aqueras
tradicions de casa e lo tribalh de cada matin, e lo respècte de la lei, tot aquerò que
20 t'estomaga ! Qu'as de tròp tuat a Verdun, qu'as tròp respirat l'aulor de la sang, de la
podra, qu'as tròp bevut aiga de vita, a quarts arràs, quan calè pujar, entà non pas aver
enquèra e per tostemp lo guisèr a huec, entà non pas aver hami de tuar, hami de
huéger, hami de béver lo baniu jaunós com los tons uelhs honits e drin hòus. Qu'as
25 set, set, set ! Quan te'n tornas qu'estremejas. Lo dissabte que vas pintar delà au
Gave, a Artigaloba o Arbús dab quauque pesquion de Siròs. A casa quan ès dejun,
que hès la mala cara. N'ès pas adaise enlòc, ni a taula, ni au cornèr, ni suu solèr. La
toa maire era medisha que't vira la sang, e non veds pas las randas de mei en mei
pregondas deu son front. Totun que la vosejas e que te l'aimas la mamà deu peu
30 llevada.

Rogèr Lapassada, *Sonque un arríder amistós*, A Tots- Per Noste, 1975 (réed. 1985, p. 36-37)

VOCABULARI :

Estomagat : susprés

Salpicada : esbarrejada

Degrèu : dolor, dòu

Picoats : torçuts

Dus pets de 77 : 77 designa lo calibre deus obús

Los plèishs : rengadas d'arbos qui limitan los camps

Querat : cussoat, pòirit

Arrecórrer : adobar un teit

Las lòsas : pèiras entà cobrir lo teit

Lo guisèr : garganta

Huéger : s'escapar

Estremejar : ziga-zagar

Pesquiton : subrenom deus de Siròs

Aussavièla / Artigaloba / Arbús / Siròs : vilatges de Bearn

I – COMPRESION (10)

Que responderatz a las questions dab uas frabras sancèras en vos apiejar suu tèxte.

1. A quina persona ei escriut aqueste raconte ?
2. On e quan se debana aqueste raconte ?
3. Quin ei lo ligam enter lo narrador e l'aute òmi ?
4. Coma ei lo Bernaton ? (suu plan fisic e morau)
5. Segon vos, perqué ei atau ?
6. Balhatz tres indicis qui amuishan plan dens aqueste tèxte l'òrror de la guèrra.
7. Quau ei lo mestier de Bernaton ?
8. Au tornar de la guèrra, arriba a s'integrar, a víver com abans ?
9. Balhatz un aute títol ad aqueste capítol qui pòt arresumir com cau tot lo passatge.
10. Arreviratz au francés lo tresau paragrafe : "*Praube Bernat ! ... de las teulas esbrecadas.*"

II – EXPRESSION (10)

Les élèves de série S ne traiteront pas la question 2.

1. Bernaton que conta a la familha la soa vita au front. En un vintenat de linhas, imaginatz los sons perpaus en insistir sus las condicions maishantas deus sordats (hastialetat de la guèrra, la hami, la paura, las trencadas, los bombardaments, la mort...)
2. Au dia de uei, guèrras que's hèn dens lo monde. Poblants innocents que son sovent las victimas deus conflictes qui opausan los interès. Au vòste vejaire, la guèrra ei ua solucion entà arreglar tot desacòrd enter dus pòbles diferents ? N'i a pas nat aute mejan que lo recors a las armas ? En vos emparar sus l'actualitat mes tanben sus l'istòria passada, diseratz en un vintenat de linhas çò que ne pensatz.